

Національний університет
водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-120

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до семінарських занять та самостійного вивчення
дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ОСВІТИ»**
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 011 «Освітні науки»
спеціалізації «Педагогіка вищої школи»
денної форми навчання

Схвалено науково-методичною комісією
зі спеціальності
011 «Освітні педагогічні
науки»

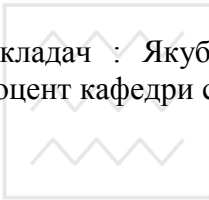
Протокол № 4 від 31 січня 2018 року

Рівне – 2018

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни «Філософія науки і освіти» для здобувачів II (магістерського) рівня освіти спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки», спеціалізації «Педагогіка вищої школи» денної форми навчання / С.С. Якубовська. – Рівне: НУВГП, 2018. – 17 с.

Укладач : Якубовська С.С., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін

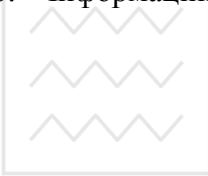
Національний університет
водного господарства
та природокористування

Відповідальний за випуск: Олексін Ю.П., доктор педагогічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін

ЗМІСТ

1. Передмова
2. Методичні поради для роботи над дисципліною
3. Програма навчальної дисципліни
4. Теми семінарських занять
5. Плани семінарських занять
6. Теми самостійного вивчення
7. Завдання до самостійної роботи
8. Питання до підсумкового контролю
9. Рекомендована література
10. Інформаційні ресурси

1. Передмова

Сучасна Україна все ще перебуває в стані пошуку свого шляху розвитку, налагоджує культурні, економічні, політичні, суспільні та ін. внутрішні і зовнішні зв'язки. Для прискорення цих процесів необхідно визначитися яких громадян і для якого суспільства ми повинні готувати, якими мають бути соціальні умови розвитку, щоб громадянин нашої держави був щасливим. Реформування суспільства характеризується неминучістю удосконалення форм та умов життєдіяльності людини, залучення усіх громадян у процес соціальної творчості.

Метою вивчення дисципліни «Філософія освіти і науки» є реформування та розвиток українського суспільства, актуалізація питання щодо особистісних та професійних якостей викладача вищої школи, формування професійних психолого-педагогічних компетенцій майбутніх науково-педагогічних працівників, сприяє підвищенню їхнього рівня готовності до здійснення викладацької діяльності у ВНЗ.

КМЗ створений для студентів, які навчаються за освітньо-науковими програмами підготовки магістрів.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- формування педагогічної компетенції як професійної;
- системне засвоєння матеріалу з усього кола філософських проблем, які виникають в освіті;
- цілісне осягнення генезису освіти як інституту в історичному контексті;
- визначення ролі та значення освіти в культурі суспільства;
- визначення образу-ідеалу нового типу особистості, аргументація його основних якостей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

– історичний контекст формування та зміст основних філософських категорій;

- напрямки реформування системи вищої освіти в Україні відповідно до вимог сучасного суспільства відповідно до сучасних філософських концепцій;
- аксіологічні та педагогічні передумови формування особистості, яка визначить своє місце в новому, динамічному, сучасному соціумі з метою самореалізації.

уміти:

- володіти основними категоріями філософських знань і застосовувати їх при виконанні теоретичних і практичних завдань;
- ставити мету, планувати та вирішувати педагогічні завдання;
- забезпечувати оволодіння знаннями і технологіями сучасної освітньої діяльності в умовах трансформації суспільства.;
- організовувати освітній процес у вищому навчальному закладі.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка і написання контрольної роботи, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, вимог до виконання самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, питання до підсумкового контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему план, завдання для підготовки до семінарського заняття та літературу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія освіти і науки як наука

Тема 1. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання

Актуальність “філософії освіти”. Поняття “філософія освіти”, предмет і завдання. Основні методологічні концепції гуманітарного знання. Структура філософії освіти.

Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти у історичному контексті Виховання у Первісному суспільстві.

Перші школи світової цивілізації. Феномен античної філософської школи. Філософсько-педагогічні погляди Сократа, Платона, Аристотеля та Демокріта. Християнство та інститут освіти в епоху Середніх віків. Розвиток філософії освіти в епоху Відродження і Нового часу. Історична ретроспектива філософії освіти XIX ст

Тема 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні

Історія розвитку філософії освіти в Україні. Філософія освіти Григорія Сковороди. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії). Концептуальні засади філософії освіти в Україні та їх впровадження в педагогічну практику. Законодавчо-нормативне забезпечення освітянської галузі в Україні.

Тема 4. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності

Актуальність науково-філософського способу сприйняття дійсності. Роль теорії еволюції у науково-філософському світогляді. Поняття “еволюція” у контексті науково-філософського світогляду. Поняття “буття” у контексті науково-філософського світогляду.

Змістовий модуль 2. Світоглядні засади особистості як основа педагогічної діяльності

Тема 5. Духовні виміри людського буття

Духовність – один з інтегруючих елементів суспільства. Роль цінностей у структурі буття особистості. Світоглядні засади особистості – основа педагогічної діяльності. “Золоте правило моралі” та його вплив на розвиток філософії освіти. Біблейські заповіді – основа внутрішнього абстрактного образу особистості.

Тема 6. Загальнолюдські цінності

Система освіти як транслятор норм і цінностей буття. Формування української ціннісно-нормативної моделі. Ціль і мета як відношення та передбачуваний результат.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1.	Роль філософії у створенні національної системи освіти	2
2.	Історична ретроспектива філософії освіти XIX ст.	2
3.	Сучасна філософія освіти України	2
4.	Роль українських учених в становленні синтетичної теорії еволюції	2
5.	Формування української ціннісно-нормативної моделі	2
6.	Світоглядні засади особистості як основа педагогічної діяльності	2
	Разом	12

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Роль філософії у створенні національної системи освіти

План

1. Українська національна освіта на поч. XVI ст.
2. Письменники-полемісти XVI ст. про українську духовність.
3. Вплив братських шкіл на розвиток філософії освіти.
4. Філософія освіти у Києво-Могилянській академії.
5. Національні традиції української освіти у XVII ст.
6. Філософія освіти Григорія Сковороди.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
3. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
4. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
5. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с.
6. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Тема: Історична ретроспектива філософії освіти XIX ст.

План

1. Історичні та соціокультурні передумови формування західної філософської думки кінця XIX-XX століть.
2. Основні течії західної некласичної філософії:
  - а) «філософія життя»;
  - б) філософська антропологія;
  - в) екзистенціалізм та його основні напрями;
  - г) позитивізм: його сутність та історичні форми;
  - д) релігійна філософія.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
3. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
4. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
5. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Сучасна філософія освіти України

План

1. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії).
2. Концептуальні засади філософії освіти в Україні.
3. Законодавство України про вищу освіту.
4. Принципи, структура, стандарти держави сучасної філософія освіти України

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

6. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
7. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОШПО, 2006. – 328 с.
8. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
9. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
10. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Тема: Роль українських учених в становленні синтетичної теорії еволюції

План

1. Історія сучасної синтетичної теорії еволюції
2. Основні положення ранньої теорії.
3. Основні положення сучасної синтетичної теорії еволюції.
4. Критика теорії синтетичної теорії еволюції.
5. Українські вчені про синтетичну теорію еволюції.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

- 6.Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
- 7.Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
- 8.Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
- 9.Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
10. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Тема: Формування української ціннісно-нормативної моделі

План

1. Поняття ціннісно-нормативної моделі
2. Формування української ціннісно-нормативної моделі: історичні, геополітичні, психологічні, природні чинники.
3. Вплив на формування української ціннісно-нормативної моделі східних і західних цінностей.
4. Формування української ціннісно-нормативної моделі освіти.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
3. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
4. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
5. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Тема: Світоглядні засади особистості як основа педагогічної діяльності

План

1. Сенс і цінності системи освіти.
2. Зв'язок педагогічної діяльності з світоглядними засадами людини.
3. Емоції як компонент ціннісного відношення. Вища форма ціннісних емоцій.
4. Роль естетичного відношення в педагогічній діяльності.

Завдання

Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Рекомендована література

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОШПО, 2006. – 328 с.
3. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
4. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
5. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В.

6. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	Структура філософії освіти
2.	Філософсько-педагогічні погляди Сократа, Платона, Аристотеля та Демокріта
3.	Християнство та інститут освіти в епоху Середніх віків
4.	Розвиток філософії освіти в епоху Відродження і Нового часу
5.	Філософія освіти Григорія Сковороди
6.	Законодавчо-нормативне забезпечення освітянської галузі в Україні
7.	Світоглядні засади особистості – основа педагогічної діяльності.
8.	Роль теорії еволюції у науково-філософському світогляді
9.	Система моніторингу якості освіти та навчального процесу у ВНЗ
10.	Ціль і мета як відношення та передбачуваний результат

7. Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни є складання письмового звіту за темами, вказаними в таблиці.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

8. Питання до підсумкового контролю

1. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання
2. Актуальність “філософії освіти”
3. Поняття “філософія освіти”, предмет і завдання
4. Основні методологічні концепції гуманітарного знання
5. Структура філософії освіти
6. Філософське розуміння сутності освіти у історичному контексті Виховання у Первісному суспільстві
7. Перші школи світової цивілізації
8. Феномен античної філософської школи
9. Філософсько-педагогічні погляди Сократа, Платона, Аристотеля та Демокріта
10. Християнство та інститут освіти в епоху Середніх віків
11. Розвиток філософії освіти в епоху Відродження і Нового часу Історична ретроспектива філософії освіти XIX ст
12. Національні аспекти філософії освіти в Україні
13. Історія розвитку філософії освіти в Україні
14. Філософія освіти Григорія Сковороди
15. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії)
16. Концептуальні засади філософії освіти в Україні та їх впровадження в педагогічну практику
17. Законодавчо-нормативне забезпечення освітянської галузі в Україні
18. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності
19. Актуальність науково-філософського способу сприйняття дійсності
20. Роль теорії еволюції у науково-філософському світогляді
21. Поняття “еволюція” у контексті науково-філософського світогляду Поняття “буття” у контексті науково-філософського світогляду

22. Світоглядні засади особистості як основа педагогічної діяльності
23. Духовні виміри людського буття
24. Духовність – один з інтегруючих елементів суспільства
25. Роль цінностей у структурі буття особистості
26. Світоглядні засади особистості – основа педагогічної діяльності “Золоте правило моралі” та його вплив на розвиток філософії освіти Біблейські заповіді – основа внутрішнього абстрактного образу особистості
27. Загальнолюдські цінності
28. Система освіти як транслятор норм і цінностей буття
29. Формування української ціннісно-нормативної моделі
30. Ціль і мета як відношення та передбачуваний результат

9. Рекомендована література

Базова

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164с.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. – 328 с.
3. Новий український тлумачний словник. - Х.: Книжковий клуб, 2008. - 608 с.
4. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені Н.П.Драгоманова, 2009. – 328 с.
5. Філософія: Навчальний посібник / [наук. ред. І. Ф. Надольний] – К.: Вікар, 1999. – 622с. 12. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини / Хамітов Н. В., Гармаш Л., Крилова С. – К.: Наукова думка, 2000. – 272с.

Допоміжна

1. Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття). – К., 1994.
2. Закон України “Про вищу освіту” (2014р.)
3. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамушенко, І.Ф. Кривонос, О.Г. Мирошник. – Київ: Вища школа, 2004.
4. Михальченко М. Філософія освіти і соціокультурна теорія / М. Михальченко // Філософія освіти. - 2005. - № 1. - С. 46-50.

10.Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Міністерство освіти і науки України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>
3. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/>
4. Вища освіта / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
5. Педагогіка вищої школи / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/14170120/pedagogika>

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Підписано до друку _____ 20 ____ р.

Формат 60X84 1/16 Обсяг _____ ум. др. арк.

Замовлення: № _____ Тираж _____ прим.

Рівне, НУВГП, Соборна, 11